

Тыпы заданняў па тэме “Праваніс падоўжаных зычных”

Заданне № 1. Змяніце словы або ўтварыце новыя так, каб у іх паявіліся падоўжаныя зычныя. Запішыце словы парамі.

Узор: колас – калоссе.

Павуціна, навокал, жыць, сталь, суд, апавядаць, вугаль, лячыць, варыць, ноч, цемрадзь, збажына, веліч, мыш, глуш, боязь, плынь, вільгаць, маляваць, бераг, старацца, чырвоны, далонь, падарожнічаць.

Заданне № 2. Спішыце тэкст, устаўіўшы, дзе трэба, прапушчаныя літары. Растлумачце праваніс падоўжаных зычных.

1. Чайка над жытам
Збіраюся ў госці
да мора цяпер я.
Замо..а, Замос..е,
Зарэ..а, Зазер'е –
у хмарным прыво..і
прасёлак закружыць.
За полем –
Запо..е,
За лугам – Залу..а.
А потым – Зале..е,
А побач – Загор'е (А. Вялюгін).

- Растлумачце, як узніклі назвы беларускіх вёсак.

2. Першае падаро..а на Пале..е пачалося з паездкі ў Пінск. Разро..я горад, папрыгажэў. Увесь у зеляніне садоў і сквераў. Усюды адчуваецца подых ракі. Нясе ад яе вільга..ю і прахалодай. Імклівая плынь Прыпяці сутыкаецца з павольнай плы..ю Піны. Спыняюся каля сцяны чароту. Тут кіпіць жы..ё. Безупы..а лётаюць стракозы, матылькі, жукі. Усім хапае раслі..асці, корму, цеплыні (В. Вольскі).

3. Позняй восе..ю дні кароткія, а ночы доўгія. Глыбокай но..у неба зацягнулася хмарами. Пайшоў густы снег. Снежнай бе..ю пакрыта ўсё навако..е. Дрэвы апранулі белае ўбра..е.

4. Наш народ будзе жы..ё. Мянэц..а аблі..а нашай краіны. У самых далёкіх яе кутках загараюц..а агні новабудоўляў. На шырокім раздо..і палёў каласіц..а залатое збо..а.

5. У апошнія дні верасня клёны ўжо скінулі з галін прыгожае ярка-жоўтае лісц..е і крылатае насен..е. У паветры плавае тонкае серабрыстае павуцін..е. Гэта наладжваюць асен..ія пералёты маленькія павучкі. Асен..ай

раніцай у лесе стаіць туман. Касыя промні сонца надаюць лесу казачны выгляд. Але вось туман знікае, і паветра становіцца празрыстым, напоўненым водарам сасновай ігліцы і грыбоў.

6. Ніткай срэбнай павуці..е
Ў косах сонейка блішчыць.
Што за цуднае зіхце..е!
Што за ціш вакол стаіць!
Я іду лясною сцежкай,
Як па мя..ім дыване.
Восень з ветлаю усмешкай
На спатка..е выйшла мне (С. Новік-Пяюн).

Заданне № 3. Спішыце сказы, афармляючы іх ў адпаведнасці з арфаграфічнымі нормаў. Падкрэсліце словы з падоўжанымі зычнымі.

1. Над п..лосамі свежай ра..і ц..лы дзень не змаўкаюць цудо..ныя песні жаваранкаў (Я. Брыль). 2. Бачу родныя ўзвы..ы стройных волата..-дубо.. (М. Хведаровіч). 3. С..шло разво..е шумна, дружна, раскошна ўмыліся лугі (Я. Колас). 4. Жы..ё я не зблытаю з сонечным ззя..ем, бо столькі кол..раў мае яно (П. Макаль). 5. Усміхнулася сонца, дыхнула ц..плом, праме..е рассяла (М. Танк). 6 Усе сухія баравіны пакрыты завя..ю брусніц (П. Глебка). 7. Была ўжо другая паво..ка на Пале..і ў гэтым го..е (Я. Маўр). 8. Зіхацяць праме..ем з..л..тым в..ночкі зор (У. Дубоўка). 9. Раздо..е ў лузе, эх раздо..е! А колькі смеху і сваво..я (Я. Колас). 10. Выязджала сінім ра..ем л..сарубаў грамада (П. Панчанка). 11. Нас акружае жывое ас..ро..е: ж..вёлы, птушкі, расліны, кветкі, др..вы (В. Вітка). 12. У маслены тыдзень мола..ь па..тарае каляднае гуля..е (А. Лозка). 13. Урэшце в..раб'я злавiлі і ў знак пакара..я зв..залі яму ногі (У. Караткевіч). 14. В..лізныя хвалі выступалі з цемры, н..сліся да падно..а астраўка (Г. Сянкевіч). 15. Др..вы раслі на прыво..і (С. Александровіч). 16. Кожны крок бы.. чуваць па ўсім н..вако..і (М. Лынькоў). 17. Чорнай гла..ю р..чнай ціха мес..ц плыве (Л. Паўлікава). 18. Д..рога спіра..ю віецца (А. Бялевіч). 19. Спелай густой чырва..ю гар..лі р..біны (В. Адамчык). 20. Іван а..кінуў руку і н..чакана а..чуў дало..ю росную пр..х..лоду травы (В. Быкаў). 21. На лёгкім ветры паволі плыло над ру..ю павуці..е (П. Броўка). 22. Швейцарыя ў нашым ўя..ле..і – дзівоснае і мал..ўнічае спалучэ..е гор, л..соў і в..ды (М. Гіль). 23. У прыро..е склалася так, што жнів..нь сустракаец..а з восе..ю (В. Грамыка). 24. Поз(?)няй восе..ю нават днём трымаюц..а прыщ..мкі ў лесе (В. Хліманаў). 25. Збо..а прагна лавіла ўзнятымі к..ласамі сонечнае праме..е (Ц. Гартны). 26. С(?)хілілася налітае ядраным зернем кало..е (А. Васілевіч). 27. Чапляючыся кры..ем за ні..кія хмары, над самым Жыцькавам л..целі ў вырай журавы (Я. Сіпакоў). 28. Я вельмі до..га шука.. менавіта сваю мадо..у (А. Кузьміч).

Заданне № 4. Запішыце словы, якія адпавядаюць наступным лексічным значэнням. Устаўце прапушчаныя літары, растлумачце іх напісанне.

1. Незамужняя дачка пана. 2. Ежа, якая паводле біблейскага падання сыпалася з неба іудзеям у час іх вандравання па пустыні. 3. Выхавальніца малых дзяцей у сям'і. 4. Горад у Саудаўскай Аравіі, галоўны рэлігійны цэнтр ісламу. 5. Жаночы голас, сярэдні паміж сапрана і кантральта. 6. Расліна тропікаў, з якой робіцца хлеб. 7. Пані, спадарыня. 8. Група людзей, аб'яднаных агульнай вучобай або работай. 9. Вялікая прадаўгаватая пасудзіна для мыцця, купання. 10. Дарога, абсаджаная з двух бакоў дрэвамі, кустамі. 11. Сістэматызаваны набор аднародных прадметаў.

Словы для даведак: Ва..а, до..а, ма..а, ка..екцыя, а..ея, па..а, Ме..а, ме..а-сапрана, ка..ектыў, бо..а, ду..а.

- 3 трыма словамі (на выбар) складзіце сказы.

Заданне № 5. Запішыце словы па-беларуску. Растлумачце наяўнасць ці адсутнасць падаўжэння зычных.

Касса, программа, судья, затишье, новелла, грязью, Полесье, чтение, гамма, пропеллер, ванна, пятьюдесятью, бассейн, молью, свиньи, аллея, Татьяна, саванна, Наталья, мадонна, манна, развитие, беллетристика, территория, аттракцион, Жанна, аппаратура, вещью, диффузия, аккорд, печью, путешествие, корреспондент, группа, интеллектуальный, ассистент, мышью, мягко, вдохновение, совершенствование.

Заданне № 6. Размяркуйце словы ў табліцу.

Падаўжэнне зычных	Падваенне зычных

Раззлавацца, тванню, расхвалявацца, каханне, каменны, каменне, бяссэнсіца, ноччу, правасуддзе, асенні, ралля, аббегчы, купалле, узвышша, расмяяцца, пяццю, насенне, карэнны, карэнне, Таццяна, аддалены, суквецце, зацьменне, Наталля, аддзячыць, падарожжа, раззлавацца, прыволле, сталенне, лімонны, беззаганны, вяселле, ажынік, Залессе, палоззе, ранні, вецце, раменны, рассыпаць, ванна.

Заданне № 7. Запішыце словы, устаўляючы, дзе трэба, прапушчаныя літары.

У ру..цэ, разво..дзе, жы..цё, сава..на, раме..ны, Ефрасі..ня, а..лея, збож..а, су..ма, бездаро..жа, дзеся..цю, гру..па, заці..ша, а..легорыя, прагра..ма, кало..се,

мадо.на, бесцырымо.на, сё.ня, Пале.се, ва.на, Жа.на, тэлегра.ма, бага.це, Сюза.на, маўча.не, ма.сіў, су.ча, варэ.не, кало.на, до.на, велі.чу, пя.цю, Улянаўск, стаго.дзе, Адэ.са, гнездава.не, натхне.не, І.паліт, паўго.дзе, Зале.се, галё, тэ.рыторыя, каха.не, збаве.не, павуці.не, ма.са, апавяда.не, навако.ле, змярка.не, гра.матыка, ба.сейн, два.цаць, прагрэ.сіўны, ра.не, абліч.а, стварэн.е, Тац.яна, памшка.не, зе.ле, ліхале.це, бязме.жа, набліжэ.не, знішчэ.не, водгу.ле, дрыжа.не, паднябе..се.